

Pošten kosec.

V vasi „Silovec“ sta некоč stanovala dva kmeta, soseda; eden je bival na hribu, drugi pa v dolini. Oni, ki je imel svojo hišo na hribu, je bil zeló marljiv in delaven mož; vstajal je zgodaj in legal pozno zvečer v postelj. Po dnevu ni počival in lenaril kakor njegov sosed, ampak je pridno obdeloval in čistil peščena tla, kar se je poznalo na njegovih lepo obdelanih njivah. Dasi je bila njegova zemlja manj rodovitna kakor njegovih sosedov, vendar je pridni kmetič s svojo marljivostjo dosegel obilnejši sad kakor drugi.

Kmet v dolini pa ni bil poseben prijatelj dela; zanemarjal je svojo rodovitno zemljo tako, da mu jo je kmalu zarastla zelenjad in druge, žitu škodljive rastline. Zahajal je vsak dan v gostilno, kjer je pil in igral in je bil dobre volje, a njegova družina je stradala doma. Bil pa je tudi jako nevoščljiv svojemu pridnemu sosеду, da je pridelal lepši in obilnejši sad kakor on; zato je iskal zdaj to zdaj ono priložnost, da bi razdril njuno prijateljstvo in zasejal nemir in sovraštvo.

O času, ko je bilo treba pokositi dozorelo travo, nastalo je slabo in neugodno vreme.

Deževalo je dan za dnevom, trava je predozorela in že so se bali kmetje, da bo košnja popolnoma uničena. Toda nekega dne potegne drug veter, in kdor se kaj razume na vreme, ta bi moral pričakovati lepih dnij.

Pazljivi kmetič je takoj zapazil napovednike lepega in ugodnega vremena. Poišče si ljudi, da bi mu drugi dan pomagali pri delu. Ker jih pa v domači vasi ni mogel dobiti, podvizzal se je v sosednjo vas, kjer so se dobili delavci za denar in dobre besede.

Kmalu jih dobi in se vrne veselega obraza domov; pripravi si koso in odloči prostor, katerega bodo pokosili drugo jutro.

Njegov sosed pa ni imel časa, da bi se pobrigal za vreme; sedel je v gostilni in pil. Ko je pozno v noč šel domov, ni mislil niti na vreme, niti na svoj travnik. Šele drugo jutro mu pride košnja na misel, ker ni bilo na nebu nobenega oblaka.

„Danes bi bil dan za košnjo!“ pravi sam pri sebi; „ko bi le imel takoj ljudi; a kje jih sedaj dobiti?“

Nato se vsede za mizo k zajutрку; v tem trenutku pa pridejo kosci, katere je najel njegov sosed, mimo okna. Nesli so kose na ramah in peli veselo pesem.

Zdaj zakliče kmet:

„Kam pa, ljudje?“

„Na visoki travnik“, mu odgovorijo; „hribski kmet nas je najel.“

„Ostanite raje tukaj“, jim pravi kmet skozi okno. „Pri meni je tudi dovolj dela; kolikor plača moj sosed, plačam tudi jaz in še dvajsetico več. Ne premišljuje dolgo in ostanite!“

Ko to možje slišijo, obstanejo in premišljujejo nekaj časa.

„Pa ni slabo!“ pravi eden ostalim; „delo ni hujše tukaj, a plačilo je večje; zraven tega pa nam še ni treba laziti v hrib.“

Kratko malo; možem je všeč ta svet in ostanejo; eden izmed njih pa obdrži koso na rami in jih začudeno gleda.

„Jaz sem“, pravi, „ubog in doma imam revno družino. Ena dvajsetica mi že naredi razliko. Toda poštenost in zvestoba je ponos poštenjaku. Kar se obljubi, to se mora tudi izpolniti. Če nočete iti z menoj, torej z Bogom; jaz grem, kamor sem najet.“

In tako gre sam v hrib, drugi možje pa ostanejo in prelomijo pridnemu kmetu dano besedo.

Na visokem travniku je že kosil marljivi kmet, kateremu sta pomagala njegova hlapca. Ko je pa izmed najetih koscev prišel samo eden, vpraša kmetič začudeno:

„Kje so pa drugi ostali?“

Zvesti kosec pové, kaj se je zgodilo.

Užaljen pravi kmetič:

„Kaj hočem, tako so si prebrali; jaz jim želim, da bi se ne kesali. Le primi ti dobro za delo, saj ne bo tvoja škoda.“ In res je bil mož tako priden, da je več naredil kakor kateri drugi; kajti bil je dela navajen, uren in neutrudljiv in v svojem srcu ni čutil nobene nevolje.

Ko kmetič zapazi njegovo pridnost, misli si sam pri sebi: „Ta mož zasluži, da mu naredim veselje; poštenjak je ravno tako priden kakor pravicoljuben.“

Ko pride večer, plača mu obljubljen plačilo, na vrh mu dá še svitel tolar.

„To je zato“, pravi, „ker si vestno izpolnil svojo dano besedo. Delaj vedno tako, in božji blagoslov ti ne bo izostal.“

Ubogi mož se komaj zave vsled nepričakovanega plačila. Solze mu stopijo v oči in veselo pravi:

„Bog vam poplačaj tisočkrat! To ponesem svoji družini.“

Med tem ni bilo na sosedovem travniku tako prijazno. Zanikarni kmet je zjutraj koscem odkazal prostor, ki naj se ta dan pokosi.

Tukaj je bil prvi prepir.

„Prostor je veliko prevelik“, pravijo; „na tem imamo dovolj dva dni delati.“ Kose obdržijo na ramah in se delajo, kakor bi hoteli oditi. Kmet je moral privoliti, da mu delavci določijo prostor, koliko bodo pokosili.

„Do tukaj bodemo pokosili danes, in več ne; drugo, kar ostane, pokosimo jutri za enako plačilo.“

Delo se je pričelo in kmet je šel domov. Za poldan pošlje koscem jed in zopet do večera se ne briga za delo.

Zdaj je seveda debelo gledal, ko je videl, da še odločeni prostor ni bil pokošen. Kajti, če ni gospodarja pri delu, se pač slabo vrši.

Ko je kmet delavcem očital, da so tako malo pokosili, mu pravijo:

„Naredili smo, kolikor smo mogli; sedaj pa zahtevamo obljubljen plačilo.“

Kmet pa jim odgovori:

„To delo še navadnega plačila ni vredno, še manj pa dvajsetice po vrhu.“

Beseda dá besedo. Kosci upijejo, kmet upije; in slednjič jim dá njih plačilo, toda brez obljubljenega nametka in kriči:

„To imate, in kateremu ni prav, naj gre in me zatoži!“

Kosci vzamejo plačilo in godrnjaje odidejo; tožiti ni imel nobeden poguma.

Ko grejo proti domu, se snidejo z možem, ki je kosil pri marljivem kmetiču na hribu. Ti mu pripovedujejo, kakšen prepir je bil med njimi in kmetom, in da niso dobili obljubljenih dvajsetice. Ta jim pa pravi:

„Poštenim se ne godi krivica. Jaz sem pri kmetu pridno kosil; ta me je pohvalil in mi podaril veliko plačilo“; nato jim pokaže od kmetiča podarjeni tolar.

Vsi se čudijo in se kesajo, da so tako nemožato snedli svojo dano besedo. Mož jih lepo podučí, da naj bodo resnicoljubni in pošteni, kar so si dobro zapomnili za vse življenje.

Resničen in pošten človek lahko živi, če je tudi ubog.

M. Selec.

Ponesrečena južnica.

(Zapisal F. Pavlétov.)

Gospa Klemenčičeva je imela zunaj mesta lepo vilo s krasnim vrtom, kamor se je vsako leto preselila v vročih poletnih dneh. O velikih počitkah sta smela tudi njena ljubljena otroka, Vilko in Milka, tu preživeti najslajši čas šolske dobe — dva meseca šolskega odpočitka. V šoli se jima je zdel že en mesec tako silno dolg — a na počitkah sta pa izginila kar dva drug za drugim tako hitro, oh, tako nepopisno hitro! Saj sta si pa tudi znala poiskati stotero zabav na vrtu in v sobi za vsak dan posebej. Navadno se jima je posrečilo; včasih sta jo pa tudi izkupila. Ne bom vam ju tožil podrobno, le to vam naj povem, kako sta si nekoč po preživi razposajenosti napravila dobro južnico in za nameček še prejela nezaželjeno plačilo.

V sobi sta sedela pri mizi Vilko in Milka. Pred njima pa sta stali dve posodici s kavo. Dragoceni posodici iz finega porcelana sta bili. Nežne, drobne cvetke modrikasto zelene — so se črtale okoli. Poleg posodice sta imela vsak svojo žemljo.

A, gotovo nista bila bogvé kako lačna Klemenčičeva: Vilko in Milka. Vsaj videlo se je tako. Na mehkem naslonjaču sta sedela in smejala se.